

Nr 181

Utlåtande i anledning av väckta motioner om återbäring till Lifaco Aktiebolag av till statsverket erlagd varuskatt m. m.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Söderquist m. fl.* (I: 66) och den andra inom andra kammaren av herr *Lindberg m. fl.* (II: 90) har hemställts, att riksdagen måtte besluta dels att till Lifaco Aktiebolag av erlagd varuskatt skall återbäras ett belopp av 41 868 kronor 95 öre jämte sex procent ränta från respektive inbetalningsdagar, dels ock att Lifaco Aktiebolag erhåller den ersättning för sina kostnader, som kan befinnas skälig.

Enligt 1 § första stycket *förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt*, vilken förordning trätt i kraft den 26 maj samma år, skall för vara, som är upptagen i en vid förordningen fogad förteckning, till staten erläggas varuskatt bl. a. då varan tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning. I förteckningen, vilken är uppställd i anslutning till gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning, upptagas bl. a. vissa varor ur statistiska varuförteckningen nr 298—302, nämligen dels choklad med tillsats av socker, dels ock vissa slag av konfityrer.

Tillverkning av skattepliktig vara står under statens kontroll. Kontrollen över tillverkningen ävensom över skattens behöriga utgörande utövas av kontrollstyrelsen med biträde av särskilda kontrolltjänstemän.

Redovisningen och erläggandet av varuskatten grundas på ett lagstadgat anmälnings- och deklarationsförfarande. Den, som ämnar bedriva yrkesmässig tillverkning av skattepliktig vara, skall därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen minst fjorton dagar före tillverkningens påbörjande. Tillverkaren åligger att inom viss tid till kontrollstyrelsen ingiva deklARATION angående beskattningsvärdet av de varor, som under den tid deklARATIONEN avser av honom eller för hans räkning levererats till köpare eller tagits i anspråk för vidare bearbetning. Tillverkaren skall samtidigt med deklARATIONENS avlämnande erlägga enligt deklARATIONEN upplupen skatt. Den, som utan föreskriven anmälan bedriver tillverkning av skattepliktig vara, straffas med dagböter och skall dessutom förpliktas utgiva ej erlagd skatt.

I övergångsbestämmelserna till varuskatteförordningen föreskrevs bl. a., att där i förordningen avsedd tillverkning bedreves vid tiden för förord-

ningens ikraftträdande, förenämnda anmälningsskyldighet skulle fullgöras inom åtta dagar efter ikraftträdandet.

Genom en förordning den 25 maj 1945 angående ändring i varuskatteförordningen infördes i densamma en ny paragraf, betecknad 3 a, enligt vilken Kungl. Maj:t äger, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva befrielse från eller återbäring av varuskatt.

Av motiven till varuskatteförordningen framgår, att varuskatten till sin karaktär är en övervältringsskatt, avsedd att i sista hand drabba konsumenterna. I enlighet härmed avses skatten skola av tillverkaren uttagas hos köparen genom pristillägg å varan.

Vid tiden för varuskatteförordningens ikraftträdande bedrev »Lifaco» *Livsmedels Fabrikations Co. Aktiebolag* i Stockholm tillverkning av bl. a. vissa varor för bagerier och konditorier. Bolaget gjorde icke i förordningen föreskriven anmälan till kontrollstyrelsen.

I skrivelse den 18 oktober 1941 till vederbörande polismyndighet anmälde kontrollstyrelsen, att Lifaco bedreve tillverkning av varor, vilka såsom upptagna i förteckningen till varuskatteförordningen vore underkastade skatteplikt. Anmälan, som gick ut på att vissa å bolagets vägnar handlande personer gjort sig skyldiga till ansvar enligt förordningen, föranledde bolaget att den 4 november 1941 göra driftsanmälan för varuskatt. Bolaget förklarade sig emellertid samtidigt anse, att dess tillverkning icke vore underkastad skatteplikt.

Genom särskilda beslut den 22 november och den 9 december 1941 förklarade därefter *kontrollstyrelsen*, att varuskatt skulle utgå för vissa av bolaget tillverkade varor, nämligen »Lifacomassa», »Lifaco garneringsbär», »Lifaco garneringspäron», »Lifaco pikerings- och garneringsgelé (grön)» »Lifaco pikerings- och garneringsgelé (choklad)» samt »Lifaco glaseringsgelé».

I enlighet med kontrollstyrelsens nyssnämnda beslut påfördes bolaget varuskatt för samtliga ovannämnda varor med verkan fr. o. m. den 26 maj 1941, vilken dag varuskatteförordningen trädde i kraft. Bolaget erlade i anledning härav under protest å tiden den 26 maj—den 5 december 1941 belöpande skatt med tillhoppa 86 081 kronor 18 öre. Beloppet inbetalades i olika rater under en period av inemot tre år. Därjämte erlade bolaget såsom avgift jämlikt kungörelsen den 19 juni 1942 med vissa bestämmelser rörande uppbörd av accis eller skatt, som skall inbetalas till kontrollstyrelsen, ett belopp av 3 536 kronor 87 öre.

Emellertid fullföljde bolaget talan mot kontrollstyrelsens skattepåföringsbeslut hos Kungl. Maj:t i *regeringsrätten*. Bolaget gjorde därvid gällande, att dess tillverkning icke vore att likställa med choklad eller sötsaker utan utgjorde typiska halvfabrikat för bagerinäringen, vars produkter vore skattefria. Det framhölls även, att de skattebelagda varorna icke funnes upptagna i förteckningen till varuskatteförordningen och icke kunde jämföras med där omförmälda artiklar samt att varorna ej heller återfunnes i tulltaxan eller dess varuhandbok under resp. statistiska nummer. Vidare uppgav

bolaget, att andra företag tillverkade samma slags varor utan att krävas på skatt. En del tillverkare hade icke avkrävts skatt från dagen för varuskatteförordningens tillkomst utan först från en senare tidpunkt, hette det slutligen. Bolaget stödde sin talan på en omfattande teknisk expertis.

Regeringsrätten fann genom utslag den 30 juni 1942 ej skäl göra ändring i kontrollstyrelsens omförmälda beslut. En av bolaget gjord underdånig ansökan att av nåd befrias från erläggande av varuskatt för varor försålda före den 1 november resp. den 9 december 1941 lämnades samtidigt av Kungl. Maj:t i statsrådet utan åtgärd.

På grund av kontrollstyrelsens förenämnda *polisanmälan* yrkades här- efter vid *Stockholms rådhusrätt* ansvar å bolagets företagsledare för överträdelse av varuskatteförordningen. Rådhusrätten ogillade emellertid ansvarsyrkandet, och *Svea hovrätt*, dit målet fullföljdes, fastställde rådhusrättens avgörande.

Med utgångspunkt från förevarande varuskattetvist framställde ledamoten av riksdagens första kammare, professorn Nils Herlitz den 21 februari 1945 en *interpellation* till chefen för finansdepartementet angående ändring i varuskatteförordningen i syfte att undanröja sådana olägenheter av dess tillämpning, som i interpellationen angivits. Departementschefen förklarade sig i sitt svar den 14 mars 1945 dela interpellantens uppfattning om önskvärdheten av att Kungl. Maj:t finge befogenhet att, då synnerliga skäl därtill föreläge, medgiva befrielse från eller återbäring av varuskatt.

Frågan om ändring av varuskatteförordningen förelades därefter riksdagen genom *proposition den 23 mars 1945 (nr 250)*. Departementschefen anförde därvid, att han föranledd av nämnda interpellation i riksdagen beslutat upptaga frågan. Kontrollstyrelsen hade yttrat, att den i princip delade interpellantens mening, varvid också varuskatteförordningen på denna punkt bringades i överensstämmelse med förordningen om allmän omsättningsskatt. Efter att ha tillstyrkt införandet av ifrågasatt förändring av varuskatteförordningen yttrade departementschefen bl. a.: »I övrigt torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att från fall till fall bedöma huruvida synnerliga skäl skola anses vara för handen. Jag förutsätter emellertid, att med hänsyn till stadgandets karaktär detsamma erhåller en restriktiv tolkning. Jag förutsätter även att, därest Kungl. Maj:t i vissa fall skulle anse återbäring av varuskatt böra medgivas, återbäringen skall kunna begränsas till skälig del av det erlagda skattebeloppet. Den omständigheten, att varuskatt erlagts redan innan den nu ifrågasatta ändringen i varuskatteförordningen trätt i kraft, synes icke i och för sig böra hindra, att en framställning om återbäring av skatten bifalles, därest förutsättningar härför eljest föreligga.»

Bevillningsutskottet fann icke anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och riksdagen biföll förslaget.

Härefter utfärdades den ovan omförmälda *ändringskungörelsen den 25 maj 1945* till varuskatteförordningen, varigenom, såsom nämnts, i förord-

ningen infördes en ny paragraf, betecknad 3 a, enligt vilken Kungl. Maj:t äger, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva befrielse från eller återbäring av varuskatt.

Bolaget hemställde härefter *hos Kungl. Maj:t* om restitution av erlagd varuskatt med 86 081 kronor 18 öre under framhållande bl. a. att bolaget varken av varuskatteförordningens ordalydelse eller dess förarbeten eller av de principer, som legat till grund för förordningens utfärdande, kunnat sluta sig till att ifrågavarande varor vore skattepliktiga.

Med stöd av 3 a § varuskatteförordningen biföll Kungl. Maj:t den 15 juni 1945 bolagets framställning så till vida, att bolaget berättigades återfå 35 000 kronor.

Bolaget instämde härefter den 15 oktober 1945 *kronan* till Stockholms rådhusrätt med yrkande om förpliktande för kronan att till bolaget utgiva detsamma retroaktivt påfordr skatt jämte avgift, tillhoppa 89 618 kronor 95 öre, ävensom ränta å detta belopp, dock med rätt för kronan att avräkna de 35 000 kronor, som restituerats. Bolaget anförde som grund för sin talan bl. a., att de varor, vilka belagts med varuskatt, icke vore hänförliga under den vid varuskatteförordningen fogade förteckningen, i följd varav kontrollstyrelsens beslut att fordra varuskatt för omförmälda varor saknade stöd av lag. Därtill komme att styrelsen i allt fall saknat rätt att uttaga varuskatt retroaktivt från beslutens meddelande. Det vore nämligen lagstridigt att ålägga varuskatteplikt beträffande varor, som försålts, innan tillverkaren haft eller bort ha kännedom om att varorna vore skattepliktiga.

Rådhusrätten fann, efter att ha förklarat sig behörig att upptaga bolagets talan, att bolagets ifrågakomna produkter icke vore hänförliga till varor, som avsåges i varuskatteförordningen, och att varuskatt förty rätteligen icke bort erläggas för desamma, i följd varav kronan förpliktades till bolaget utgiva 54 618 kronor 95 öre jämte ränta. Kronan ålades tillika betala bolagets rättegångskostnader med 13 500 kronor.

Svea hovrätt, till vilken kronan fullföljde talan, fann på anförda skäl, att »Lifacomassa», »Lifaco pikerings- och garneringsgeléer» samt »Lifaco glaseringsgelé» ej vore skattepliktiga varor. Vad beträffar »Lifaco garneringsbär och garneringspäron» fann hovrätten, att det genom kontrollstyrelsens av regeringsrätten fastställda beslut måste anses avgjort, att dessa varor vore skattepliktiga konfityrer. Skatten i fråga vore emellertid en konsumtionsskatt, som skulle erläggas av tillverkaren och vore avsedd att kunna uttagas av köparen genom ett mot skatten svarande tillägg till priset, och det ålåg tillverkaren att, sedan försäljning skett, icke blott avgiva deklaration angående beskattningsvärdet å de försålda varorna utan även att samtidigt därmed erlägga enligt deklarationen upplupen skatt. Men enär tillverkaren icke ägde göra tillägg till varupriset, med mindre skattskyldighet för varan förelåge, och det i det förevarande fallet med hänsyn till gällande föreskrifternas och anvisningars ofullständighet ej kunnat av bolaget avgöras, att ifrågavarande garneringsbär och garneringspäron varit skattepliktiga konfityrer, samt möjlighet ej heller stått bolaget till buds att före tillverkningen,

deklarationen och skattens erläggande av kontrollstyrelsen eller annan myndighet erhålla giltigt besked därutinnan, kunde det av regeringsrätten i saken träffade avgörandet icke vinna tillämpning förrän från den dag beslutet meddelats. På grund härav fastställde hovrätten rådhusrättens domslut.

Kronan sökte revision.

Högsta domstolen fann, att talan om återbekommande av skatt och avgift, varom i målet vore fråga, icke kunde upptagas av allmän domstol, i följd varav *underdomstolarnas domar undanröjdes*. Bolaget ålades tillika att ersätta kronans rättegångskostnader vid rådhusrätten med 13 000 kronor.

I en den 11 augusti 1950 dagtecknad underdånig skrivelse *hemställde bolaget*, att Kungl. Maj:t måtte besluta om efterskänkande av bolagets ersättningskyldighet för kronans rättegångskostnader vid rådhusrätten.

I ytterligare framställning till Kungl. Maj:t den 18 augusti 1950 anhöll bolaget, att Kungl. Maj:t måtte medgiva restitution av återstoden, 54 618 kronor 95 öre, av bolaget retroaktivt påfordrad skatt, varjämte bolaget hemställde om ränta å detta belopp samt om ersättning för bolagets kostnader i anledning av de olika förfarandena inför myndigheter och domstolar med tillhoppa 79 000 kronor.

Genom beslut den 29 september 1950 fann *Kungl. Maj:t* ej skäl bifalla bolagets berörda framställningar.

I de nu föreliggande motionerna anföres följande.

Vid såväl 1951 som 1954 års riksdagar väcktes motioner med yrkande att till Lifaco, Livsmedels Fabrikations Co. AB, av statsmedel skulle erläggas *dels* till statsverket utbetalad varuskatt med 41 868:95 kr. jämte ränta, *dels ock* ersättning för rättegångskostnader m. m., vilken ersättning i motionerna vid 1954 års riksdag begränsades till sammanlagt 26 500 kr.

1951 års motion avsågs i första kammaren med 73 röster mot 41, varjämte 14 ledamöter avstod från att rösta, samt i andra kammaren med 106 röster mot 94, varjämte 8 ledamöter avstod från att rösta. 1954 års motion avsågs i första kammaren med 70 röster mot 57, varjämte 12 ledamöter avstod från att rösta, samt i andra kammaren med 112 röster mot 93, varjämte 9 av kammarens ledamöter avstod från att rösta. Det var sålunda en avsevärd minoritet, som röstade för bifall till motionerna. Det förhållandet, att därjämte ett relativt stort antal ledamöter avstod från att rösta, ger vid handen, att hela det frågekomplex, som kan sammanfattas under beteckningen Lifacofallet, på många håll framkallat tveksamhet och osäkerhet. Redan på grund härav har det ansetts nödvändigt att vid detta års riksdag återkomma till Lifacofallet.

Det finns desto större anledning härtill som den debatt, som ägde rum i våras, i vissa stycken torde ha givit en ganska förvirrande och delvis missvisande bild av den aktuella frågeställningen. Därefter har ett antal för Lifacofallet intresserade personer verkställt en genomgång av de olika detaljerna i detta och framlagt resultatet härav i en skrift (»Lifacofallet. En dokumentgranskning»), som tillställts riksdagens samtliga ledamöter. Genom detta initiativ har det blivit lättare att bedöma och taga ställning till hithörande omfattande och komplicerade problem.

Vad som beträffande Lifacofallet är särskilt signifikativt är det förhållandet, att uttalandet av varuskatten skett under åberopande av bestäm-

melser i 1941 års varuskatteförordning, vilka de båda allmänna domstolar, som ingått på en sakprövning, nämligen Stockholms rådhusrätt och Svea hovrätt, icke ansett medföra skattskyldighet. Detta ståndpunktstagande markeras både därav, att Lifacos ledare frikändes i ansvarsprocessen, och även — och detta må särskilt understrykas — därav, att de båda allmänna domstolarna i Lifacos process mot kronan om återbetalning biföll Lifacos betalningsanspråk.

Vad som framför allt förebråtts Lifaco synes vara, att bolaget icke av försiktighetsskäl efterhört kontrollstyrelsens mening beträffande varuskatteförordningens eventuella tillämplighet på bolagets tillverkningar. Att detta icke skedde, berodde uppenbarligen på Lifacos övertygelse — bekräftad av de båda allmänna domstolarna i såväl åtalsprocessen som skadeståndprocessen — att produkterna icke var skattskyldiga. — Regeringsrättens handläggning av frågan om skattskyldighet för av Lifaco tillverkad pomosin eller pektingelé visar f. ö., att det icke varit möjligt att i förväg erhålla bindande besked.

Bortsett från att högsta domstolen av processuella skäl förklarade allmän domstol icke behörig att upptaga sakfrågan, ådagalägger underinstansernas ståndpunktstagande, att Lifaco otvivelaktigt måste anses ha haft fullgoda skäl för sin mening, att skattskyldighet enligt varuskatteförordningen icke förelåg. — Det må understrykas, att när högsta domstolen i samband med sitt domslut i behörighetsfrågan förpliktade Lifaco att betala kronans rättegångskostnader, beslutet härom icke kan indicera någon ståndpunkt i sakfrågan från högsta domstolens sida.

I sitt utlåtande vid 1954 års riksdag påpekar statsutskottet, att rättsfrågan är avgjord genom högsta domstolens dom. Vad åter beträffar den skälighetsbedömning, som må ske med stöd av 1945 års tillägg till varuskatteförordningen, framhåller utskottet, att denna bedömning redan skett av Kungl. Maj:t i statsrådet och att resultatet härav, som innebar, att Lifaco tillerkändes 35 000 kr., måste anses vara till fyllest.

Häremot vill vi hävda, att de omständigheter, som framkommit under den fortsatta debatten om Lifacofallet, motiverar en förnyad behandling av ärendet. För vår del har vi blivit befästa i uppfattningen, att Lifaco rimligen måste tillerkännas hela den erlagda varuskatten och åtminstone någon ersättning för bolagets kostnader.

Utöver den omständigheten, att de båda ovannämnda allmänna domstolarna intagit samma ståndpunkt i skattefrågan som Lifaco, vill vi understryka, att varuskatten i sin egenskap av övervärlingsskatt aldrig varit avsedd att belasta säljaren av de varuskattbelagda varorna. När denne haft grundad anledning utgå ifrån att varorna icke varit skattepliktiga, måste det retroaktiva uttagandet av varuskatt drabba oskäligt hårt. — Av den ovan återopade skriften framgår också, att myndigheterna i andra fall ansett sig ha haft möjlighet att tillämpa varuskatteförordningen så, att konsekvenserna i vad avser retroaktiviteten icke blivit orimliga.

Det må understrykas, att Lifacofallet icke är att betrakta som en partiskiljande fråga. Motionerna vid såväl 1951 som 1954 års riksdag framlades av företrädare för samtliga fyra demokratiska partier. Att opinionsbildningen till Lifacos förmån därutöver blivit stark och ihärdig, beror utslutande därpå, att de enskilda personer, som efter hand satt sig in i denna fråga, blivit helt övertygade om den uppenbara skäligheten i Lifacos ersättningsanspråk.

Det är under sådana omständigheter angeläget, att riksdagen — som redan framhållits — ånyo tager denna fråga under noggrann omprövning.

Med de möjligheter, som 1945 års tillägg till varuskatteförordningen anvisar att rätta till sådana uppenbara inadvartenser, som tillämpningen av denna förordning kan ha föranlett, är det angeläget att åstadkomma den erforderliga rättelsen. Vi finner sålunda, att Lifaco bör genom beslut av riksdagen helt ersättas för den retroaktivt erlagda varuskatten.

Såsom framgår av de vid 1951 och 1954 års riksdagar behandlade motionerna har de kostnader, som Lifaco åsamkats för att tillvarata sin rätt, under årens lopp sprungit upp till mycket betydande belopp. Dessa kostnader bör enligt vår mening i skäligen utsträckning ersättas.

Inför utskottet har av speciellt anlita föredragande lämnats en redogörelse för det ifrågavarande ärendets uppkomst och utveckling, varjämte lämnats för ärendets bedömande erforderliga upplysningar från representanter för kontrollstyrelsen, generaltullstyrelsen, finansdepartementets regeringsrättsbyrå, finansdepartementets rättsavdelning samt Lifaco Aktiebolag.

Utskottet. När utskottet första gången — i utlåtande den 27 november 1951, nr 202 — hade att taga ställning till den fråga, som nu motionsvägen för tredje gången bragts under riksdagens prövning, fann sig utskottet föranlåtet att särskilt understryka, hurusom den av Lifaco Aktiebolag hävdade uppfattningen att dess tillverkning icke varit underkastad varuskatteplikt underkänts av både kontrollstyrelsen och, i sista hand, *regeringsrätten*, som på besvär av bolaget över kontrollstyrelsens skattepåföring genom enhälligt utslag icke fann skäl göra ändring i styrelsens beslut härutinnan. Vidare framhöll utskottet, att den omständigheten, att — sedan bolaget instämt kronan till allmän domstol med yrkande om återfående av varuskatt — Stockholms rådhusrätt och Svea hovrätt bifallit bolagets talan, enligt utskottets mening saknade betydelse, eftersom *högsta domstolen* funnit varuskattetvister inte falla under allmän domstols prövning. I sitt i fjol avgivna utlåtande i förevarande ämne (utl. nr 79) erinrade utskottet ånyo om dessa synpunkter för att från diskussionen avföra själva rättsfrågan, vilken ju för bolagets vidkommande blivit slutgiltigt prövad och avgjord i domstolsväg. Det i de nu föreliggande motionerna förda resonemanget synes emellertid alltjämt till icke ringa del grundat på föreställningen att rådhusrättens och hovrättens ståndpunktstagande inte kan förbigås, när det gäller att taga ställning till bolagets ersättningsanspråk. Frånsett att, såsom nyss nämnts, allmän domstol befunnits icke utgöra rätt forum för slitande av skattetvister, lärer väl dock enligt sakens natur den tolkning, som kommit till uttryck i regeringsrättsutslaget — regeringsrätten har ju till en av sina viktigaste uppgifter att såsom specialdomstol slutligt upptaga och avgöra just skattemål — få tillmätas särskild tyngd och auktoritet oberoende av om någon annan instans skulle hävda en annan tolkning.

Såsom utskottet redan i fjol erinrade, har i det sålunda uppkomna läget prövningen av bolagets anspråk på återfående av varuskatt i stället fått bli beroende av en skälighetsbedömning. Ett avgörande på sådan grund har

också träffats av *Kungl. Maj:t i statsrådet*, i det att *Kungl. Maj:t*, med stöd av riksdagens år 1945 lämnade bemyndigande till skälighetsprövning, den 15 juni samma år beviljade bolaget restitution för praktiskt taget hälften av det omtvistade skattebeloppet. Enligt nämnda bemyndigande skulle *Kungl. Maj:t* äga att, då synnerliga skäl vore för handen, medge befrielse från eller återbäring av varuskatt. Vid riksdagsbehandlingen hade uttryckligen förutsatts att en eventuell återbäring skulle kunna begränsas till skälig del av det erlagda skattebeloppet. I bemyndigandets karaktär av undantagslagstiftning låg enligt sakens natur ett underförstått krav på att uppkommande restitutionsfrågor ägnades en särskilt omsorgsfull prövning. Beslutet om skatteåterbäring föregicks också av ingående överväganden inom den dåvarande samlingsregeringen. Utskottet förklarade sig i fjol kunna taga för givet att härvid en avvägning mellan samtliga på skälighetsbedömningen inverkan omständigheter ägt rum. De förnyade överväganden utskottet i år ägnat den föreliggande ersättningsfrågan, har inte rubbat denna utskottets inställning. Den allsidiga belysning av ärendet, som på utskottets initiativ kommit till stånd och som givit utskottet möjlighet att ännu mera ingående än tidigare taga ställning till olika på frågan inverkan faktorer, har snarast stärkt utskottet i uppfattningen, att fog saknas för bolagets anspråk på ytterligare gottgörelse.

Härvid vill utskottet understryka, att den i olika sammanhang företrädde uppfattningen, att bolaget i fråga om varuskattens uttagande för tid före skattepåföringsbeslutets meddelande skulle ha rönt en hårdare behandling än andra företagare, inte synes hållbar. Inte heller synes bolagets underlåtenhet att efterhöra kontrollstyrelsens mening beträffande varuskatteförordningens tillämplighet på bolagets tillverkningar kunna försvaras med invändningen, att något bindande förhandsbesked rörande varornas eventuella skatteplikt ej stod att erhålla från kontrollstyrelsen. Goda skäl kan tvärtom åberopas till stöd för uppfattningen om det välbetänkta i att — såsom också i mycket stor utsträckning skedde — företagarna till undanröjande av ovisshet rörande skatteplikten etablerade kontakt med kontrollstyrelsen, tillika uppbördsmyndigheten; ett förhandsuttalande från styrelsens sida skulle, trots att det ej var juridiskt bindande, i praktiken ha skapat erforderlig visshet hos företagaren.

Mot bakgrunden av det anförda kan utskottet lika litet som vid föregående tillfällen tillstyrka bifall till motionsyrkandena, varför utskottet hemställer,

att motionerna I: 66 och II: 90 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 22 november 1955

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Närvarande: se under utlåtande nr 180.

Reservation

av herrar *Ohlon, Iwar Anderson, Näsgråd, fröken Andersson, herrar Pålsson, Sundelin, Jacobsson, Staxäng, fröken Elmén, herrar Cassel, Gustafsson* i Skellefteå, *Löfroth, fröken Vinge* och herr *Svensson* i Stenkyrka, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»*Utskottet* anser, att övervägande skäl talar för att Lifaco Aktiebolag i enlighet med vad som yrkas i motionerna I: 66 och II: 90 erhåller återbäring av erlagd varuskatt jämte ränta ävensom viss ersättning för sina kostnader.

Genom regeringsrättens utslag och högsta domstolens domslut, enligt vilket allmän domstol icke vore behörig att upptaga talan om återbekommande av ifrågavarande varuskatt, är rättsfrågan i laga ordning avgjord. Däremot kan och bör de nya omständigheter, som framkommit under den fortsatta debatten om Lifaco-fallet, motivera en förnyad skälighetsbedömning. Vid denna må beaktas, att i ansvarsprocessen vid Stockholms rådhusrätt och Svea hovrätt Lifaco Aktiebolags ledare frikändes genom lagakraftvunnen dom. Vidare må erinras om att båda dessa domstolar i Lifaco Aktiebolags process mot kronan om återbetalning uttalade, att nu ifrågavarande varuskatt icke lagligen kunde utgå. Härav framgår att tillämpningen av varuskatteförordningen varit föremål för mycket olika meningar och att fog icke saknats för bolagets tolkning av bestämmelserna i denna förordning. Även om Kungl. Maj:t vid sitt beslut den 15 juni 1945 beträffande restitution av viss del av det omtvistade skattebeloppet icke särskilt prövat frågan om god tro hos bolagets ledare, synes det osannolikt, att denna restitution skulle ha beviljats, om det funnits anledning räkna med att sådan god tro icke förelegat, när bolaget ansett skatteplikt icke föreligga.

Med hänsyn härtill och till omständigheterna i övrigt, av vilka bland annat framgår, att Lifaco Aktiebolag mycket hårt drabbats av följderna av beslutet i denna varuskattefråga, finner utskottet skäligt, att i enlighet med motionerna Lifaco Aktiebolag erhåller återbäring med 41 868 kronor 95 öre jämte sex procent ränta från respektive inbetalningsdagar.

Under sina strävanden att åstadkomma rättelse av slutet i frågan har Lifaco Aktiebolag åsamkats betydande kostnader. Även om dessa kostnader icke i sin helhet kan ersättas, är det enligt utskottets mening skäligt, att sådan ersättning i viss utsträckning lämnas. Utskottet föreslår, att denna ersättning bestämmes till ett belopp av 25 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 66 och II: 90,

a) besluta, att till Lifaco Livsmedels Fabrikations Co. Aktiebolag skall av erlagd varuskatt återbäras ett belopp av 41 868 kronor 95 öre jämte sex procent ränta från respektive inbetalningsdagar;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att från det för budgetåret 1955/56 anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter till bolaget utbetala 25 000 kronor.»